

До
Г-н Румен Радев
Министър на енергетиката

ул. "Триадица" 8
гр. София 1000

Относно: Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката

Уважаеми господин министър,

Във връзка с открита на 27.07.2023 г. обществена консултация за обсъждане на Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката, приложено представяме на Вашето внимание в указания срок становище и предложения по текстовете на проекта, изготвени от дружествата от Групата Електрохолд.

Подкрепяме измененията в ЗЕ, с които се цели въвеждане на разпоредбите на Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския Парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила на вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС, както и се транспонират разпоредби на Директива (ЕС) 2019/944, свързани с новите участници на пазара на електрическа енергия – граждански енергийни общности, активни клиенти и агрегатори.

Относно предвидената реформа за либерализация на пазара на електрическа енергия на едро от 01.01.2024 г. със запазване на регулираните цени за крайните битови клиенти до 31.12.2025 г., считаме, че не е описана детайлно концепцията за осъществяването ѝ по ясен и разбираем начин в мотивите към законопроекта, нито пък е разписана подробно в него. Според нас, това поражда множество отворени въпроси, свързани с промяната в регулирането на дейността на крайните снабдителите.

Във връзка с отпадането на обществения доставчик, следва да се изготви анализ по какъв начин премахването му чрез предложените законодателни промени ще въздейства на различните пазарни участници, в т.ч. на крайните снабдителите, БНЕБ и ФСЕС. Отделно от това следва да се идентифицират възможните рискове от това и да се предвидят механизми за тяхното управление.

Конкретните ни въпроси и предложения по текстове от проекта са следните:

1. По § 4, изменения в Глава трета, раздел първи – „Комисия за енергийно и водно регулиране“ от ЗИД на ЗЕ, относно чл.19, ал.3:

Считаме, че предложената редакция не е достатъчно ясна и по-конкретно от нея не става ясно как ще се констатира съответствието на цените за продажба, след като отпадне фигурата на обществения доставчик. В представения проект на изменения се предвижда определянето на регулирани цени за електроенергията, като същевременно „..... на равнище, на което може да възникне ефективна ценова конкуренция“. Така заложен текстът оставя голяма неяснота как и между кои пазарни участници следва да се създава конкуренция чрез регулирани цени. Също така е предвидено да се предлагат договори с фиксирана цена и такива с динамична, като липсва каквато и да е яснота как тези различни типове цени ще бъдат определяни от Регулатора.

2. По § 5, изменения в Глава трета, раздел две „Правомощия на комисията“, относно чл. 21, т. 8в:

В посочената редакция на т.8в е предвиден модел за определяне от Комисията и предоставяне от

Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ на ежемесечни компенсации за покриване на разходи на крайните снабдители и търговците на електрическа енергия за доставка на електрическа енергия по регулирани цени под себестойност на битови крайни клиенти, както и за покриване на разходите на битови крайни клиенти за закупуване на електрическа енергия.

С измененията дейностите по обществена доставка са вменени на крайните снабдители, за което в механизма трябва да бъде предвидено покриване на разходите за покупка на необходимата електроенергия и допълнително възникналите разходи в изпълнението на процеса (балансиране и такси на БНЕБ).

Считаме, че механизмът, така както е описан в горепосочената разпоредба, се базира на механизма за компенсации на небитовите клиенти. Този механизъм обаче не е приложим за крайните снабдители.

3. По § 10, изменения в Глава трета, раздел четири „Ценово регулиране“, относно чл. 36б, ал.3:

Предложеният текст предвижда, че плащанията на компенсации за разходите на крайните снабдители и на търговците на електрическа енергия за доставка на електрическа енергия по регулирани цени под себестойност, както и на компенсациите на разходите за закупуване на електрическа енергия на битовите крайни клиенти от ФСЕС се извършват въз основа на договор, сключен с фонда. Следва да се изясни кой ще е адресат на компенсациите и ако това са крайните снабдители, и това би представлявало държавна помощ, то какви ще са сроковете за нотифициране и получаване на одобрение с оглед предвиденото стартиране на реформата от 01.01.2024 г.

Допълнително, при така заложените текстове съществува неяснота относно периода на изплащане на средствата за компенсации, т.е. колко време след като крайния снабдител и/или търговеца е извършил разхода за покупка на енергия по свободно договорени цени ще получи дължимите му средства. Следва да се има предвид, че крайните снабдители и/или търговци не могат за своя сметка да осигурят необходимия финансов ресурс за обезпечаване на тези разходи за продължителни периоди от време, отчитайки големите количества енергия, които трябва да бъдат гарантирани на крайните битови потребители, а е предвидено да продават енергията на цена, значително под пазарните нива.

Механизмът за компенсация трябва да гарантира финансова стабилност на крайните снабдители, за да не изпаднат в ликвидна криза поради недостиг на финансови средства и да се застраши сигурността на снабдяването. Известно е, че при невъзможност за разплащане с производители или с оператора на пазара, съгласно ПТТЕ, крайните снабдители и доставчиците от последна инстанция ще бъдат отстранени от пазара, което може да доведе до неговото спиране с всички последици от това.

Предлагаме, законодателно да бъде предвидено в договора с ФСЕС авансово плащане в размер, който позволява покупката на необходимите количества енергия по пазарни цени без застрашаване на финансова стабилност на крайните снабдители.

4. По § 12, изменения в Глава трета, раздел шест „Мерки за защита на потребителите на енергийни услуги“ относно чл. 38б, ал. 9:

Предвидено е крайните снабдители и на търговците на електрическа енергия да бъдат задължени да предлагат на битовите крайни клиенти на възможност за сключване на договори с фиксиран срок и на фиксирана цена, и на договори с динамична цена на електрическата енергия – за клиенти с инсталиран интелигентен измервателен уред, като срокът на договорите е най-малко една година. Изпълнението на това задължение предполага индивидуално договаряне с всеки клиент, което обаче за Крайния снабдител е невъзможно с оглед броя на снабдяваните крайни клиенти.

Считаме, че е налице противоречие с чл. 94а от ЗЕ, който регламентира че продажбата на

електрическа енергия от КС се осъществява при публично известни общи условия, които са приложими за всички клиенти на КС.

Предлагаме да се дефинира по-ясно понятието „фиксирана цена“ на договорите по чл. 38б, ал.9, тъй като в противен случай възниква неяснота дали под фиксирана цена се има предвид регулираната цена по чл. 30, ал.1, т.9 от Закона за енергетиката. Предложената дефиниция създава предпоставки за противоречиво тълкуване, тъй като „фиксирана цена“, може да се променя в зависимост от времето на деня. Считаме, че договорите следва да позволяват различни варианти на ценово определяне - както фиксирано, така и динамично, и от смесен (фиксирана + гъвкава компонента) тип.

5. По § 13, изменения в Глава трета, раздел шест „Мерки за защита на потребителите на енергийни услуги“, относно чл. 38д, ал.3:

С предложената редакция на чл. 38д, ал. 3 се предвижда мерки за защита и финансова подкрепа по програми за подпомагане на домакинство в положение на енергийна бедност и уязвимите клиенти за снабдяване с електрическа енергия, да се прилагат от МЕ, МТСП, МРРБ или друг орган посочен с акт на МС. Следва да се изясни, че тези мерки са предмет изпълнението на конкретни политики и програми на Правителството и с тяхното прилагане и изпълнение не следва да са ангажирани енергийните предприятия, следователно те не следва да имат отражение и във фактурите за консумирана електрическа енергия.

Относно уязвимите клиенти, с цел да се гарантира защитата, им е необходимо да се предвиди надежден начин за установяване на връзка между уязвим клиент и конкретна партия за ползване на енергия. От съществено значение е съответното електроразпределителното предприятие да бъде информирано относно партидите, които са свързани с уязвими клиенти или да бъде осигурен оперативен достъп до информационната система чрез възможност за интегриране на информационната система със системите на дружествата, които снабдяват енергия към такива клиенти. В самата информационна система следва да са видими номерът на договора и на партидата към името/регистрацията на съответното уязвимо лице.

Задължително е еднозначно да е ясно, че за уязвимите клиенти ще има специален ред за преустановяване на електроснабдяването, уговорен в общите условия или в индивидуален договор. В противен случай се създава риск за крайните, които попадат в категорията уязвими клиенти, да натрупват задължения за доставена електрическа енергия за месеци и впоследствие да бъдат в невъзможност за изплатят задълженията си. Това от своя страна ще затрудни доставчиците на универсална услуги, ще създаде неравнопоставеност между клиентите и може да се достигне до застрашаване сигурността на снабдяването.

Следва да се има предвид, че дефинирането и поддържането на информационна система с енергийно бедни домакинства и уязвими клиенти не е само и единствено за целите на снабдяване с електрическа енергия, както е цитирано във всички предложени разпоредби. Те могат и следва да бъдат предмет на фокусирани и целенасочени мерки за подкрепа (социални и/или енергийни помощи, финансова подкрепа, прилагане на мерки за енергийна ефективност или въвеждане на ВЕИ за такива потребители) и текстовете на чл. 38д следва да бъдат разширени в тази посока. Това е предвидено в Мотивите за промени в закона, но не е намерило адекватно място в текстовете на самия законопроект. Тези възможности следва да бъдат и подробно регламентирани в предвидената Наредба в ал. 2 на чл. 38д, като е необходимо да се предвиди съответния срок за разработване и влизане в сила на същата.

6. По § 18, изменения в Глава девета, раздел пет „Търговски взаимоотношения. Страни по сделките с електрическа енергия“, относно чл. 92в, ал. 3:

Относно разпоредбата, чрез която се регламентира възможността крайните клиенти да имат право

да действат като активни клиенти, като е предвидено, че при определяне на цените за достъп се отчитат поотделно електрическата енергия, постъпваща в мрежата и електрическата енергия, потребявана от мрежата, а цените за достъп до мрежата за активните клиенти са прозрачни и недискриминационни и отразяват разходите, смятаме, че се създават предпоставки за тълкуване в смисъл, че става въпрос за нов вид цени за достъп до мрежата. Следва да се уточни дали се касае за нов вид цени или се отнася до вече регламентирани.

7. По § 19, изменения в Глава девета, раздел пет „Търговски взаимоотношения. Страни по сделките с електрическа енергия“ относно чл. 93а, ал. 1:

Предложеният текст, съгласно който е предвидено задължение за енергийно предприятие, титуляр на лицензия за обществена доставка на електрическа енергия преди влизане в сила на този закон за изкупуване на електрическата енергия по договори за дългосрочно изкупуване на разполагаемост и електрическа енергия в качеството му на търговец, предвижда отпадане на задължението на НЕК като обществен доставчик да изкупува енергията от ВЕИ по преференциални цени, то следва да се даде отговор на въпроса как ще бъде компенсиран крайният снабдител за енергията, която изкупува от ВЕИ, предвид това, че аналогичното задължение на КС в чл. 94а, ал. 3 остава.

8. По § 21, изменения в Глава девета, раздел пет – „Търговски взаимоотношения. Страни по сделките с електрическа енергия“ относно чл.94а:

Според нас предвиденото в посочената разпоредба задължение на крайния снабдител за осигуряване на битовите крайни клиенти ползване на универсална услуга, за което е длъжен да снабдява с електрическа енергия техните обекти, присъединени към електроразпределителна мрежа на ниво ниско напрежение, създава предпоставки за неравнопоставеност между търговците и КС, тъй като КС има задължение да предоставя универсална услуга, а за търговците такова не е предвидено. Възможността за предлагане на електроенергия от търговци към крайни битови клиенти следва да се подчинява на същите правила, валидни за притежателите на лицензия за универсална услуга, като това следва да бъде конкретизирано с достатъчна яснота.

9. По § 23, изменения в Глава девета, раздел шест „Сделки при регулирани цени“ относно чл. 97, ал. 4:

Съгласно предложената разпоредба се предвижда задължение на крайните снабдители да сключват споразумения за закупуване на електрическа енергия от нискоемисионни източници за 60% от количествата електрическа енергия, необходими за снабдяването на крайните битови клиенти. Считаме, че следва да се конкретизира на какъв период ще се отчитат посочените 60 % – дали на месечна или на годишна база, или пък на друг период. Не е ясно също така какви действия следва да се предприемат при недостатъчно предлагане на количества енергия от нискоемисионни източници и какви биха били последиците за крайния снабдител ако не достигнат посочения праг.

10. По § 27, изменения в Глава девета, раздел седем „Сделки при свободно договорени цени“ относно чл.103, ал. 2, т. 8:

Във връзка с предвиденото в посочената разпоредба задължение за борсовия оператор да осигурява специален сегмент на платформата за двустранни договори на организиран борсов пазар на електрическа енергия за споразуменията по чл. 97, ал. 4, считаме, че следва да се уточни как ще се осигури ликвидност на специалния сегмент на платформата „Централизиран пазар на двустранни договори“ на БНЕБ за нискоемисионна енергия за крайните снабдители.

Организирането на специален сегмент на платформата за двустранни договори на организиран борсов пазар и търговете за сключване на договори за финансови гаранции или за разлики следва да се регламентират с изменения и допълнения в подзаконовите нормативни актове. Необходимо е

да се внесе по-голяма яснота по отношение на предложените промени.

Не е представена информация или обосновка нито в мотивите към ЗИД, нито в оценката на въздействие, за размера на търгуваните количества електрическа енергия на специалния сегмент на платформата за двустранни договори – 60% от необходимите количества по чл. 97, ал. 4 от нискоемисионни източници.

Отделно от горното, следва да се предвиди механизъм за гарантиране, че търговците, които снабдяват битови клиенти, няма да закупуват по-голямо количество електрическа енергия от необходимото им и по този начин крайните снабдители да не могат да покрият изискването за 60% електрическа енергия от нискоемисионни източници. Необходими са ясни и прозрачни правила, които да гарантират, че закупуваната електроенергия на този сегмент ще достига само до крайни битови потребители. Като същевременно се гарантира, че на специалния сегмент ще има достатъчно предлагане с цел да се обезпечат необходимите количества нисковъглеродна енергия на снабдяване на битови потребители. Не става ясно дали и как ще се задължат ВЕИ производителите да участват на този сегмент на борсата за гарантиране на количествата нискоемисионна енергия

Предлагаме, с цел улесняване въвеждането на новия модел, специалният сегмент на борсата да бъде разработен и да функционира поне един месец по-рано, за да могат крайните снабдители да са закупили необходимите им количества електрическа енергия поне за първия месец на 2024 г., когато се предвижда да влязат в сила новите правила.

Предвид гореизложеното считаме, че следва да е налице по-голяма регулаторна и нормативна яснота, която да гарантира стабилен преход за КС от покупки на енергия от обществения доставчик към търговски ориентирано поведение с оглед осигуряване на необходимата за крайните битови клиенти електрическа енергия.

11. По § 33, създаване на нови т.63а и т.63б от Допълнителните разпоредби на ЗИД на ЗЕ:

Относно предложението за създаване на нови дефиниции - „Такса за прекратяване на договор“ и „Такса при смяна“, липсата на тези понятия в текста на ЗИД на ЗЕ води до неяснота за кои случаи се отнасят.

12. По § 33, създаване на нова т.11в, § 1 от Допълнителните разпоредби на ЗИД на ЗЕ:

Относно въвеждането на нов правен субект „Гражданска енергийна общност“ (ГЕО), налице е несъответствие в дефинициите за ГЕО в ДР и в чл. 92б от ЗИД на ЗЕ. ГЕО не следва да има право да извършва дейност по „разпределение“, поради което считаме, че в определението в ДР „разпределение“ следва да отпадне.

Принципно подкрепяме законовата регламентация на гражданските енергийни общности и активните клиенти, но следва да не се допуска същите да бъдат третирани по-благоприятно за сметка на останалите крайни клиенти, като същевременно да не се допуска генерирането на нови необосновани и невъзстановими разходи за операторите на електроразпределителни мрежи. От ключово значение е дейността на тези нови пазарни участници да се организира по начин, който гарантира заплащане на разходите от този, който ги е предизвикал.

13. Срок за въвеждане на новия модел за осигуряване на доставките на енергия за битовите потребители по регулирани цени.

Предвид предлаганите принципни промени в модела на регулация на доставките на електрическа енергия за битовите потребители същите следва да влязат в сила в началото на новия ценови период за крайните снабдители – 01.07.2024 г., а не както се предвижда в ЗИД на ЗЕ - от началото на 2024 г.

Реформата засяга над 4,6 млн. битови клиенти и е необходимо да се предостави достатъчно технологично време за разработване и приемане на промени в подзаконовите нормативни и регулаторни актове.

Надяваме се направените от нас предложения и коментари да бъдат разгледани и взети под внимание в рамките на процедурата по обсъждане и при приемането на окончателното решение за одобряване на измененията и допълненията на ЗЕ.

С уважение,

Зорница Генова
Управител
„Електрохолд България” ЕООД